http://www.chuvash.org/lib/keneke/64.html

Хусанкай П.П. Сулпикепе Валĕм хун: [юмах] / Петĕр Хусанкай. – Шупашкар: Чăваш АССР кĕнеке издательстви, 1963. – 28 с.

Халь те мар, ĕлĕк те мар,
Чăн та мар, тĕлĕк те мар;
Пуçпала кăшт пушкарсан —
Суя мар, элек те мар.

Асатте ача чухне
Аттепе пĕр çулхине
Кайăка эп кайнăччĕ
Шурă Атăл улăхне.

Сунар пулчĕ пит пуян:
Вĕçмен хур, уксах куян,
Суккăр пăчăр тытрăмăр...
Унта мар-ха ĕç паян.

Çав тери инçе çĕре
Аташса çӳре-çӳре,
Касăлман Турта ялне
Лекме тивнĕччĕ пире.

Шыра Туп кил-çуртĕнче
Эпир çĕр çĕрленĕччĕ,
Сарăнман сентре çинче
Ак çакна итленĕччĕ.

Пĕр чăваш шăши ӳстернĕ:
Тем çитернĕ, тем ĕçтернĕ —
Шăши пулнă пăши пек,
Хăть суха ту шăшипе!

Çитĕнтернĕ те вăл пуснă,
Пасара сутмашкăн тухнă
Ун шăналăк пек тирне.
Хăй каланă çынсене:
«Кам çак мĕн тирне ăнкарĕ —
Çав халех илме пултарĕ
Манăн çитĕннĕ хĕре».
Çук, пĕлмерĕç-ха тире.
Каяллах çакса вăл кайрĕ.
Анчах вĕçрĕ тир хыпарĕ,
Çитрĕ питĕ инçете, —
Йĕкĕлтет пур йĕкĕте.

Чăн та, çыннăн пур пěртен-пěр
Ытарма хал çук чипер хěр:
Пичě — пиçнě пěрлěхен,
Куçě çěмěрт пек иккен,
Куç шăрçи вут пек çунатě,
Куç харши — чěкеç çуначě:
Савăнсассăн сарăлать,
Кăтăрсассăн карăнать,
Кӳренсессěн пěрěнет,
Тӳлек чух вăл тӳрленет.
Тăпăл-тăпăл тутисем
Йěкěр măйăр пек, тесен,
Тěшшисем вěсен мěнле-ши?
Кам катса тěшлемелле-ши?
Тикěс, тачă та чечен
Ěнчě шăл çăварěнче.

Тухйи айěн, туй çěленěн
Шăвăнса тухса, илемлěн
Сархӳри вěçне çити
Явăнать кăтра çивти.
Çинçерен-и, хитререн-и —
«Сěрме купăс măйě», тенě
Пилěкне хăш-пěрисем,
Сăхланса та хěрěнсе.
Утти акăш ишши евěр,
Кулли шуçăм шевлипе пěр,
Чěлхи çепěç, çу пекех,
Ячě унăн — Сулпике.

Ак таçтан-таçтан вěçтерчě
Хěр килне тем тěрлě евчě...
Пурте çав тери хěре,
Пěр пус хулăмсăрскере,
Кин туса кил-йыш хушасшăн,
Çынсенчен малтан юрасшăн.
Каччисем те хăшěсен
Кисěп пек кăна иккен, —
Çул çитмен хěр çураçмалăх,
Çук лаша кӳлсе лармалăх!
Çав-çавах ярать çынна
Ашшě-амăш хăтана.
Анчах пурте аптăраççě:
«Эк, пулать кам мыскараçă!
Тупнă та-мěн тир!» тесе
Тěлěнеççě этемсем.

Тěрлě ăрăмçă-асамçă
Çав тери çавăркалаççě,
Ěмěр выльăх-чěрлěхпе

Тăрмашни те чĕмсĕр пек,
Ĕмĕрне пуçтах сунарçă
Пулнисем те пуç сулаççĕ:
Пĕлеймеççĕ мĕн тирне,
Илеймеççĕ пикене.

Сулпике çӳрет хурланчăк.
Инкĕшпе шыва вăл анчĕ:
«Çав шăши тирне, инке,
Халь те пĕлеймеççĕ-çке», —
Тет, шывне ăсса йăтсассăн,
Сывласа илет хăй ассăн.
Шăп та лăп çав самантра
Выртнă-мĕн çĕлен шывра,
Чеескер, çав шыв çĕленĕ
Хĕр калаçнине итленĕ,
Сиснĕ унăн хуйхине,
Кĕç пырать вăл хĕр килне:
«Сирĕн темле тир пур, теççĕ,
Палласассăн — кучченеçĕ
Пысăк имĕш... Çав тире
Курма пулмĕ-ши пире?»
Кăтартать тирне хĕр ашшĕ.
«Ку мĕн тирĕ, çĕр çăтасшĕ?!» —
Тет малтан чеепелен,
Палламиш пулса, çĕлен:
«Ку мĕн кайăк пулчĕ-ши?
Пулсан пулĕ ку шăши!»
Тĕлĕнсех каять хĕр ашшĕ.
Ăçтиçукăн хурăнташĕ
Пул-ха эс пĕртен-пĕрех
Хĕрӳпе çак тĕнчере!
Ха, эсрел тарçи! Ха, явăл!..
Турткаланчĕ те пăртак вăл,
Ним тума та çук: хĕрне
Пама пулчĕ çĕлене.

Сулпике, çакна пĕлсессĕн,
Сехĕрленчĕ тем лекессĕн.
Картишне туха-туха
Вăл кăвак урхамаха
Ыталать те чун хаваллĕн
Хуйхине ăна калать-мĕн.
Ак хăйне пĕрре çынлах
Урхамах хушать сăмах:
«Ан хурлан, пикеçĕм, илĕн
Хупала эс виçĕ милĕк,
Виçĕ катăк чул тата
Виçĕ пĕрчĕ тулă та
Виçĕ пуç тури; ан ман —

Шăмă турасем! Унтан
Виçĕ пĕрчĕ шăрт тупатăн,
Ху мана тытса утланăн», —
Тет ăна кăвак лаша.
Сар хĕр килчĕ канаша,
Лăпланать тинех пăртак вăл,
Мĕн-мĕн кирлине алхапăл
Тытăнать ак пуçтарма,
Шарламасть хăй никама.

Ак хайхи-майхи çĕленĕ
Ар туйне пыма чĕнтернĕ
Пĕтĕм несĕлĕпеле
Шăвăнать хĕр килнелле.
Савăнса явкаланаççĕ,
Хӳрипе çапкаланаççĕ,
Чашкăрса та шăхăрса,
Ункăн-ункăн çаврăнса,
Пур ватти-вĕтти, вăтамĕ,
Кĕçĕнни — татах, татах-мĕн
Çывхараççĕ хĕр патне,
Сырса илчĕç кил-çуртне.
Хĕр шалта йĕрет те, хăйĕн —
Чунĕ çук пĕркенчĕк айĕн.
Алăкран та кантăкран,
Пĕтĕм шăтăк-çурăкран
Çĕленсем кĕрсе тулаççĕ,
уй тăваççĕ, çуй тăваççĕ.
Вăхăт çитрĕ. Каймалла.
Сулпике кил-йышпала
Сывпуллашрĕ, пил тутарчĕ,
Урхамах утне утланчĕ.
Тухса кайрĕç çĕленсем,
Хĕр илсе, кĕпĕрленсе.

Çул çинче çĕлен туй пуçĕ
Çул тытма хушасшăн пулчĕ
Хĕрпеле урхамаха.
Хĕр каларĕ: «Епле-ха
Çӳремен çула эп тытăп?
Эпĕ сирĕн хыççăн пырăп».
Хирĕçмерĕç çĕленсем,
Кĕшĕлтетрĕç ĕненсе.
Йăвисем патне çитсессĕн,
Хăйсенчен малтан кĕртесшĕн
Пулчĕç çав юланута,
Хĕр каллех калать кунта:
«Халиччен пĕлмен çĕре эп
Епле-ха малтан кĕрейĕп?
Кĕрĕр хăвăр, хыçăртан

Эп те кĕрĕп утпалан».
Çĕленсем кĕрсе пĕтеççĕ,
Хĕр тăрса юлать пĕчченçĕ,
Çавăрать те лашана —
Каялла вăл ыткăнать!
Çĕлен-каччă кĕтрĕ-кĕтрĕ,
Çук, кĕмест çураçнă хĕрĕ.
Тухрĕ пăхрĕ йăвинчен —
Пĕр никам та çук иккен.
Тарăхса урсах вăл кайрĕ,
Куçĕ çиçĕм пек вылярĕ,
Чĕлхи тухрĕ тăсăлса
Вут-хĕлхем сапаласа;
Авкаланчĕ, тармакланчĕ,
Хӳрипе тăрса хăтланчĕ,
Вара пур вăйĕпелен
Виççĕ шăхăрчĕ çĕлен.
Çавăнтах мĕн пур тăваткăл
Çутçанталăкран алхапăл
Чашкăрса та çиленсе
Пухăнаççĕ çĕленсем.
«Этем хĕрĕ улталарĕ!
Хăвалар-и те тытар-и,
Шыçтарар-и пит-куçне,
Пĕтерер-и ун пуçне!» —
Тет урса этем кĕрӳшĕ,
Хăй çине пăхма хăрушă.
«Пĕтерес!!!» — тет çĕр çинчи
Пур çĕлен-калта шаччи.

Ак тапранчĕç, хăвалаççĕ,
Юланут йĕрне тытаççĕ:
Авăнса та явăнса,
Айлăн-çийлĕн арпашса,
Урăм-сурăмăн куçаççĕ,
Кустăрма пулса куçаççĕ.
Хĕр пăхайрĕ çаврăнса —
Хытрĕ кайрĕ хăраса:
Хуп-хура, чăпар та хĕрлĕ,
Сарă, симĕс, тĕрлĕ-тĕрлĕ
Çĕленсем — çĕр палăрми,
Куç анне шăнăçайми...
«Урхамахăм, урхамахăм!
Мĕн тăвар эпир, кала-ха?
Çĕленсем йĕрлеççĕ-çке», —
Тет мăнтарăн Сулпике.
«Виçĕ милĕкне пăрах эс», —
Терĕ ăслă урхамахĕ.
Хĕр пăрахрĕ. Çавăнтах
Вĕтлĕх-чăтлăх, çăтăрмах

Йывăçлăх ӳссе те ларчĕ,
Тăшмана вăл чăрмантарчĕ.

Анчах тухрĕç пăртакран
Çĕленсем çав чăтлăхран,
Çĕнĕрен хĕрсе йĕрлеççĕ,
Пĕлĕт пек тусан çĕклеççĕ.
«Урхамахăм, урхамах!
Хăвалаççĕ-çке татах,
Çитеслех пыраççĕ, çывăх!..»
«Виçĕ чул пур санăн — ывăт!»
Тет кăвак лаша хĕре.
Хĕр чулсем тытса перет.
Çавăнтах ак чăнкă, çӳллĕ
Тупала картланчĕ çулĕ.
Çĕленсем ку тапхăрне
Тăрса юлчĕç ту хыçне.
Асапланчĕç-асапланчĕç,
Хашкаса пулин те — каçрĕç,
Тĕтĕм-сĕрĕм кăларса
Хăвалаççĕ чашкăрса.
«Урхамахăм, ырă утăм!
Мĕн тăвар-ши халĕ, тусăм?»
«Сапса яр хай туллуна!» —
Терĕ ăслă ут ăна.
Сулпике каллех итлерĕ,
Виçĕ пĕрчине силлерĕ.
Çавăнтах иккен хыçра
Пĕр йăрансăр, çăп-çăра
Сарă тулă ӳссе ларчĕ,
Тăшмана вăл чăрмантарчĕ.
Çыхланса та пĕтрĕç те,
Тухрĕçех, çĕте-çĕте,
Çĕленсем çав тулă витĕр.
Халь тата хăрушă, чиксĕр.
Вут-кăвар пĕрĕхтерсе,
Хăвалаççĕ сĕмсĕрсем.
«Урхамахăм!..» — тет пикемĕр.
Аслă ут хăех сисет-тĕр:
«Ывăт виçĕ туруна!» —
Терĕ вăл унтах ăна.
Ывăтайрĕ хĕр — сасартăк
Виçĕ шăмă тураран ак
Хĕрлĕ, шурă та ула
Вăкăр кĕтĕвĕ пулать.
Ахăраççĕ, мĕкĕреççĕ,
Çĕленсем çине кĕреççĕ
Вăкăрсем хаяр вăрçа,
Чĕрнисемпеле çăрса,
Таптаса йӳнчеттереççĕ,

Хура юн кӳлентереççӗ;
Мӑйракисемпе çурса,
Пыршӑ кумнӑ пек кумса,
Таткалаççӗ, чӳпӗклеççӗ,
Çинчӗк улӑм пек силлеççӗ...

Йышлӑн пӗтрӗç çӗленсем,
Çав-çавах, вӗçерӗнсен,
Юлашки-тӗлешкисем-мӗн
Юланут патне çитесшӗн:
Чашкӑрса, хӗлхемленсе,
Курӑка-çулçа ӗнтсе,
Çывхараççӗ мур-амакӑн...
«Урхамахӑм, урхамахӑм!..» —
Тет каллех хӗр лашана.
«Пӑрахсам хайхи шӑртна!» —
Тет кӑвак лаша ӑна.
Çавӑнтах кӗтӳ сысна
Пулчӗ тӑчӗ, пӑрахсассӑн;
Сыснисем шултра та каскӑн,
Асавне хӑйра-хӑйра
Çӗленсем çине вара
Сиксе ӳкрӗç те пӗр харӑс —
Сывламашкӑн та памарӗç:
Çирӗç ячӗç, пӗтӗмпех,
Йӑланки юлмичченех.

Хӗвел аннӑ. Каç та пулнӑ.
Сулпике пырать салхуллӑ.
Пит инçе хӑй çӗрӗнчен
Тартнӑ-мӗн ӑна çӗлен.
Урхамахӗ те ӗшеннӗ,
Хӑй те хытӑ сӗлтӗркенӗ.
«Хырӑм та хыр тӑрринче,
Кӑшт кансан та пырӗччӗ...»
Тенӗ шухӑшпа пӗр тапхӑр
Уттарса кӑна пырать хӗр.
Пӑхкалать: таçта, малта,
Хӑй çути йӑлтӑртатать.
Хӗр утне пӑртакваскатрӗ,
Çитрӗ, анчӗ те шаккарӗ:
«Хӑнӑр мар, тӑванӑр мар,
Ют хӑять чӑрмантарма;
Инкекпе çӳретӗп-çке те,
Çӗр каçма пулмасть-ши? тетӗп...»
«Кирек кам пулсассӑн та,
Йӑтса каймӑн-ха çурта.
Кӗрсе вырт, канах, çӳревçӗ,

Пирĕн алăк уçă...» — теççĕ.

Сулпике утне кĕртет.
Хун пурнать-мĕн ку çĕрте.
«Каçа хирĕç кам килет-ши?» —
Тесе ыйтрĕ хун пĕлесшĕн,
Вăл чĕнтерчĕ пикене
Хăйĕн чаплă пӳлĕмне.
Сулпике, пăртак именнĕн,
Именсен пушшех илемлĕн
Хун умне кĕрсе тăрать,
Çăкăнать, салам парать.
Хун пике çине пăхайрĕ —
Курсанах ытараймарĕ:
«Ирт, чипер хĕр, малалла,
Лар пăртакçă манпала...» —
Терĕ вăл ăна йăвашшăн,
Кăмăлне кăшт çавăрасшăн.
«...Çак тери çи-пуçпала
Эс ăçта каян капла?
Шет туя ларма тумланнă?» —
Тес килет сана халь манăн.

Сулпике йăлтах пĕлтерчĕ.
Çăмăл мар-мĕн хĕрĕн терчĕ.
Йĕркипе кала-кала
Вăрăма кайрĕ халап.
Хун пит кăмăллăн тăнларĕ,
Хĕр ăсне-пуçне сăнарĕ,
Çаврăнуллă сăмахне
Килĕштерчĕ унăнне.
Каласа пĕтерчĕ те хĕр,
Хун, пуçне пĕксе, чĕнмесĕр
Ларчĕ кăшт; унтан хĕре
Хăйĕнне вăл пĕлтерет:
«Тĕнчере нумай-мĕн хурлăх,
Анчах унсăр пурнăç юрлă,
Унсăр савăнăç мĕнне
Пĕлме йывăр çынсене.
Инкекӳ сан пысăк пулнă,
Хăтăлни пит хаклă, чунăм!
Тупăн эс ăрăскална.
Халь итлемĕн-ши мана?
Эп пуян, ман ирĕк аслă,
Çын каларĕш — эпĕ ăслă;
Халиччен нимле тăшман
Ман ура çине пусман.
Тĕнчипех мана пĕлеççĕ,
Валĕм хун тесе чĕнеççĕ.
Ман çурта, ман хуралта

Çĕр аран-аран йăтать.
Анчах çак кил-çурт илемĕ —
Çыншăн çеç; мана, пикемĕм,
Çĕр мунча пек вăл ку чух,
Ма тесессĕн — ывăл çук!

Ик çунат пек ман ик арăм,
Хурлама пĕрне те халăм
Çитеймест, çапах та ман
Харсăр кăмăлăм тулман.
Аслă та хăватлă халăх,
Чап тытан паха патшалăх,
Ар ача çукне пула,
Хам вилсен юта юлать.
Вăй питти этем-ха эпĕ,
Кĕскелмен кун-çул хисепĕ;
Анчах ăмăрт кайăк та
Чĕппине, йăта-йăта
Е сăртран тĕртсе, куç умĕн
Вĕçтерет малтан хăй çумĕн.
Арăслан та çурине,
Вылятса хăй хӳрине,
Чĕрнепе асав шăлсенĕн
Йăлине пĕчĕкренех-мĕн
Вĕрентмешкĕн тăрăшать.
Çын та çав-çке, апăрша:
Хăй çулланнăçемĕн, ахăр,
Яшланать вăл тепĕр тапхăр,
Ывăлне кура-тăра,
Ăс парать ăна вара…
Эс мана ятна каларăн,
Сулпике — пит пархатарлă,
Пит илемлĕ ят. Çаплах
Хам эп чĕнĕттĕм. Анчах
Манăн хунлăх, ман патшалăх
Паянтан сана яланлăх
Хун-пике ятпа чĕнсе
Аслăлатăрччĕ, тесе
Сăмаха эп тапратсаттăм:
Пул ман виççĕмĕш çунатăм!
Пӳрни пӳрт умне килет,
Тенĕ пек, тен, кам пĕлет? —
Эс ман ывăл амăш пулăн,
Тен, çуратăн. паттăр улăп...»

«Хунăм! — терĕ Сулпике, —
Чысу пысăк ху пекех.
Кĕренке ăса çитет, тет,
Пĕр мăскал телей тивсен те.
Эп виçеймĕп хам ăса,

Анчах урăх хапсăнса
Шырам мар-тăр, кăмăл тултăр:
Мĕн каларăн —çавă пултăр!»

Çав каçах авланчĕ хун,
Виçĕ арăм пулчĕ ун.
Çĕр çĕрлеççĕ, кун кунлаççĕ,
Те пайтах пурăнкалаççĕ,
Те сахал — çав хун пĕрре
Инçетри таçти çĕре
Çул каймашкăн шухăш тытрĕ,
Каяс кун çапла вăл ыйтрĕ:
Аслă арăм! Килелле
Эпĕ таврăннă тĕле
Мĕн хатĕрлесе эс хурăн?
Мĕнпеле мана эс юрăн?»
«Ырă хунăм! Халиччен
Пĕр этем те астивмен,
Тĕнчере çук сиплĕ, тутлă
Ĕçмепе çиме туп-тулăх
Хатĕр пулĕ сан валли», —
Тет, пуçне тайса, асли.

Хун çырлахрĕ. «Эс, вăталăх
Арăм, мĕн мана халалăн?»
Ку калать: «Хам арласа,
Хам тĕртсе, хам шуратса,
Çакă ылтăн çĕрĕ витĕр
Тухмалла çӳхе, пĕри те
Тăхăнса курман кĕпе
Çĕлесе парнелĕп эп».

Хун çырлахрĕ. «Кĕçĕн арăм!
Эс мĕнпе хаваслантарăн?»
Сулпике хăйса çитет:
«Эп çуратăп ывăл, — тет, —
Ун пĕр пичĕ уйăх пулĕ,
Тепринче хĕвел йăл кулĕ.
Ылтăн çӳçлĕ пулĕ вăл,
Кĕмĕлрен шăранĕ шăл».

Хун çырлахрĕ, сывпуллашрĕ,
Аякри çула вăл кайрĕ.
Вăхăт иртрĕ чылаях,
Сулпике хайхи, чăнах,
Уйăх питлĕ, хĕвел сăнлă,
Ылтăн çӳçлĕ, кĕмĕл шăллă
Сарă ывăл çуратать,
Çав тери хăй юратать;
Анчах леш арăмĕсем-мĕн

Кĕвĕçеççĕ çав телейшĕн;
Кураймаççĕ ачана,
Пĕтерме хавас ăна.
Ак пĕрре, ун амăш авăн
Çаптарма тухса кайсассăн,
Илчĕç те хайхискерне
Кайрĕç хупрĕç витене,
Сăпкине вырттарчĕç анчăк.
Амăш çитрĕ хыпкаланчăк,
Пычĕ пăхрĕ — сăпкара
Йыт çури вырта парать.
«Ай! тепе, тепе, ăнманă!
Ывăл сăпкине вырнаçнă!»
Кăкăрне тытать, чĕнет,
Йыхăрать вăл ачине.
Шыраман çĕр хăвармарĕ, —
Картишне тухма васкарĕ:
Ухрĕ аслăк тăррине,
Кĕчĕ сурăх картине,
Ĕнесем патне ухтарчĕ,
Ут витинелле уттарчĕ:
Ачине-мĕн витере
Ĕмĕртсе тăрать кĕсре...
Тепĕр кун каллех вăл кайрĕ,
Анкарти ĕçнех васкарĕ.
Икĕ арăм — пĕр кавар:
Вăл кайсан нумай та мар
Ачапа вĕсем айкашрĕç, —
Ĕнесем патне ярайрĕç.
Сăпкана ун вырăнне
Хучĕç леш йыт çуринех.
Сулпике килне килсессĕн
Çавăнтах чупать кĕç-вĕççĕн
Хăй ачи патне, анчах —
Анчăк çеç унта каллех.
Вăл тӳрех халь чупса тухрĕ
Картишне; шырарĕ, тупрĕ:
Хĕрхенсе, ун ывăлне
Ĕмĕртет иккен ĕне.

Тепĕр кун та авăн-сарăм
Ĕçĕпех каять çĕн арăм.
Икĕ аслă хун-пике
Хыпса ӳкрĕç тем пекех,
Шухăшларĕç, меслетлерĕç,
Ачана çĕклерĕç те кĕç
Кайрĕç ячĕç пуçилле
Аякри пĕр сĕт кӳлле.
Сулпикен ăшĕ çунать-çке,
Куç харши — чĕкеç çуначĕ —

Кӳренсе ун пӗрӗнет,
Ырра мар чӗри сикет.
Килне утрӗ хыпаланчӑк:
Сӑпкара выртать хай анчӑк.
Ухтарать, шырать, анчах
Çук-çуках паян ача.
Кӑлӑхах вӑл тулӑн-шалӑн
Чупкалать, йӗрет мӑнтарӑн.
Инкеке тата çав кун
Печӗ çитрӗ Валӗм хун.
Кӗрсенех: «Ну, аслӑ арӑм,
Ман парне нумай та, — парӑм
Пысӑк санӑн, — кӗрекӳн
Чысӗ шеп-и?» — терӗ хун.
Аслӑ арӑм аптрамарӗ,
Темӗн те пӗрпе сӑйларӗ,
Çавӑрчех хун кӑмӑлне,
Хун парать ӑна парне:
Хантӑс çӗрӗн хаклӑ чулӗ,
Ёнчӗпе ахах тем чухлӗ,
Тарӑн тинӗс тӗпӗнчен
Тин кӑларнӑ чӑн мерчен...

«Эс мана темле ӑсталӑх
Кӑтартасшӑнччӗ, ваталӑх,
Астӑватӑн-тӑр мӗнне?»
Терӗ хун иккӗмӗшне.
Ак ваталӑх арӑм хыврӗ
Пӳрнинчен пӗр ылтӑн çӗрӗ,
Çӗрӗ витӗр чип-чипер
Кӑларать кантра пекскер,
Лӑст силлет те — йӑлтӑр-ялтӑр,
Çӳп-çӳхе кӗпе куратӑр.
Тӗлӗнет хун, тӑхӑнать —
Çӗн кӗпе чухах ӑна,
Çавӑнтах ку арӑмне те
Парнесем парать вӑл. Ёнтӗ
Юлашки арӑмӗнчен
Ыйтрӗ: «Эс мӗнпе кӗтен?»

Каламашкӑн пикенейрӗ
Сулпике — леш икӗ йӗрӗх
Ана пӳлчӗ харӑсах,
Хун тавра йӑркаланса:
«Тӗнчене йӗрӗнтерен ӗç!
Йыт çури çуратрӗ! — терӗç, —
Ав выртать вӑл сӑпкара».
Пычӗ, пӑхрӗ хун, вара
Хӑй тарçисене каларӗ:
«Ман çурта вӑл мӑшкӑлларӗ,

Çĕртрĕ ман ăру ятне...
Сĕм вăрманăн варрине
Виç кĕтеслĕ пура пурăр,
Алăк-кантăкĕ ан пултăр,
Хупăр çав пура ăшне
Арăмпа ун анчăкне».
Хун хушайнă — тарçă тунă:
Илнĕ кайнă, хупнă хунă.

3

Пурăнать ман Сулпике
Пурара йыт çурипе.
Пурăнать сахал, нумай-и,
Йыт çурийĕ пура айĕн
Вăрмана тухма часах
Шăтăк турĕ хай чавса:
Сунара çӳре пуçларĕ,
Йĕрсене, шăрша чухларĕ,
Кулленех тытса вилет
Тĕрлĕ кайăк вăл киле.
«Эс, пикем, пит ан кулянччĕ, —
Выçă вилмĕпĕр», — тет анчăк.
Ак пĕрре вăл вăрманта
Вунă тилĕ тытнă та,
Тирне сӳнĕ, килне тултнă,
Шăтăк умĕн сарса хунă.
Тилĕ хӳрисемпелен
Выляса выртать иккен.
Çав самант иртсе пыраççĕ
Шкутавсем, курах каяççĕ
Тирсемпе çак анчăка:
«Йытă тир вăрланă, ха!»
Сулпике илтет: «Ан тивĕр
Ман йытта, — тет çурăк витĕр, —
Вăрламасть вăл, хăй тытать...»
«Çын та пур иккен кунта, —
Теççĕ шкутавсем, — пикемĕр,
Выртма ямăн-ши пĕрер çĕр?»
«Ярасса эп ярăп та,
Кĕме çук-çке ман пата,
Чӳрече касса парсамăр,
Алăкне туса лартсамăр, —
Çĕр каçарăп, ирхине
Парăп вунă тир — çине».

Шкутавсем туса параççĕ,
Çĕр каççан кайма тăраççĕ.
Йыт çури калать: «Пике!
Эп каям-и çынсемпе?

Уçăлса пăртак килем-и,
Çут тĕнче халне пĕлем-и?»
«Ан кайсамччĕ, анчăкăм,
Эс кăна ман шанчăкăм», —
Терĕ Сулпике, хăрарĕ.
Йыт çури çапах та кайрĕ.
Шкутавсен тивет çул май
Хун кил-çуртĕнче пулма.
Анчăк та унта çакланчĕ,
Сак айне кĕрсе пытанчĕ,
Шăппăн выртрĕ итлесе
Çав çынсем мĕн пуплессе.
«Ну, хăнам-вĕрлем, пĕлтерĕр;
Мĕн курса-илтсе çӳрерĕр
Инçетри ют çĕрсенче?
Мĕн халпа тăрать тĕнче?
Мĕнешкел тĕнче мехелĕ?» —
Ыйтрĕ Валĕм хун йĕркеллĕ.
«Мĕн курни-илтни ара...
Виç кĕтеслĕ пурара,
Çĕм вăрманăн варринче пĕр
Ытарма хал çук чипер хĕр
Пурăнать йыт çурипе.
Йыт çури йăлтах çын пек —
Теветкелĕ те чухлавлă.
Çав чунсем валли пĕр алăк
Тата виçĕ чӳрече
Касрăмăр-çке пĕринче».

«И! Халап-и вăл! Вăл пĕтнĕ,
Тахçанах ĕнтĕ вăл çĕрнĕ! —
Тет хун арăмĕ, — ак эп
Пĕр халап пĕлтерес теп:
Те инçе, те çывăх пулĕ,
Те тӳрех, те кукăр çулĕ,
Çитейсен çитес çĕре —
Пур çăрха ула кĕсре,
Тăршшĕ тăхăр вунă утăм,
Урлăш — утмăл çав ыр утăн,
Хăй хăмлать утмассерен,
Ак ăçта халап сире!»

Йыт çури пурне те илтрĕ,
Вăрттăн тухрĕ те вăл —сикрĕ,
Вĕçрĕ сĕм вăрманалла
Вĕр-çĕнĕ хыпарпала:
«Хун кил-çуртĕнче, пикеçĕм,
Ак çапла-çапла пуплеççĕ...
Çитейсен çитес çĕре —
Пур, тет, имĕш, пĕр кĕсре...

Эп çавна кайса илем-и,
Çавăтса кунта килем-и?»
«Аюях! — тет Сулпике, —
Эс ытла та кĕçĕн-çке,
Эп сана ярас теменччĕ,
Çавăтсах килсен — тем пекчĕ».

«Курăн!» — терĕ йыт çури,
Палт çеç пăрăнчĕ хӳри,
Сикрĕ, ыткăнчĕ те анчăк
Сĕм вăрман ăшне пытанчĕ.
Ак ертсе килет хайхи
Кĕсрене, хыçран тихи —
Çĕр те, пин те мар — çук шучĕ:
Утнăçем хăмлать-çке учĕ!
Кĕтӳпе кĕшĕлтетсе,
Выляса та кĕçенсе
Пырса çитрĕç, чарăнаççĕ...

Пурăнаççĕ-пурăнаççĕ, —
Анчăк кайрĕ сунара,
Çирĕм сăрă кашкăра
Йĕрлесе çав кун вăл тытрĕ,
Сӳсе килчĕ кашкăр тирĕ.
Сарса хучĕ вĕсене
Пӳрт умне, çул хĕррине.
Çулпала каллех пыраççĕ
Шкутавсем, курах каяççĕ:
«Кашкăр тирĕ мар-и çак?
Ăçтан тупнă йытă? Ак!
Камăнне вăрланă анчăк?»

Сулпике яр уçрă кантăк:
«Ан тивсемĕр ман йытта,
Вăрламасть вăл, хăй тытать».
Шкутавсем йăлт тĕлĕнеççĕ:
«Çĕр вырттармăн-ши эс?» — теççĕ
«Вырттарма вырттарăп та,
Лашамсем валли карта,
Кĕмелли хапха тумашкăн
Сире эпĕ тархасласшăн;
Хаксăр пулмĕ: çирĕм тир
Харăс парăп ыран ир».

Шкутавсем туса параççĕ,
Çĕр каçсан кайма тăраççĕ.
Анчăк çулăхрĕ каллех:
«Яр, пикем, çынсемпеле...»
Сулпике пит шикленмерĕ:
«Кай эппин те — таврăн», — терĕ.

Шкутавсен тивет çул май
Хун кил-çуртĕнче пулма.
Анчăк та унта çакланчĕ,
Сак айне кĕрсе пытанчĕ,
Шăппăн выртрĕ тăнласа
Этемсем мĕн каласса.
«Ну, хăнам-вĕрлем, пĕлтерĕр:
Мĕн курса-илтсе çӳрерĕр
Аякри ют çĕрсенче?
Мĕн халпа тăрать тĕнче?
Мĕн хакпа мĕскер туянтăр?
Мĕнле мул вылять ку тапхăр?» —
Ыйтрĕ хун шкутавсенчен
Алтăр-тирĕк хушшинчен.

«Туянни тем мар та, хунçăм,
Сĕм вăрманпала тухуçăн
Виç кĕтеслĕ шур пӳртре
Выртма тивнĕччĕ пире.
Пӳртĕнче пурнать иккен пĕр
Ытарма хал çук чипер хĕр;
Пур ун ăслă йыт çури;
Пур тата ула кĕсри —
Тăршшĕ тăхăр вунă утăм,
Урлăш — утмăл çав ыр утăм,
Утнăçем тăвать тиха, —
Шутне маннă хуçи халь;
Тем сарлакăш вăл тыттарчĕ
Ут карти, хапха тутарчĕ
Çакă пирĕн эртеле
Çирĕм кашкăр тирĕлле».

«Çав халап — халап пулать-и!
Пĕтнĕ, çĕрнĕ вăл халап! — тет
Хунăн арăмĕ, — ак хам
Эл сире халап калам:
Те инçе, те çывăх пулĕ,
Те тӳрех, те кукăр çулĕ —
Кăлтăрттин арман ларать,
Кунĕн-çĕрĕн авăрать;
Пĕр енчен — сирсе сирейнĕн —
Сим юхать ун, тепринчен-мĕн
Хăла пылĕ патлатать,
Виççĕмĕш енчен тата
Тĕрлĕ-тĕрлĕ тутлă çимĕç
Тăкăнать хисепсĕр, имĕш.
Ак ăçта, сире калап,
Тĕнчери чăн-чăн халап!»
Йыт çури пурне те илтрĕ,
Вăрттăн тухрĕ те вăл — сикрĕ!

Вĕçрĕ хăйĕн кил-çуртне,
Хыпар турĕ хуçине:
«Хун керменĕнче, пикеçĕм,
Ак çапла-çапла пуплеççĕ...
Аякра, таçти çĕрте,
Кăлтăрттин арман пур, тет...
Эп çавна кайса пĕлем-и?
Кустарса илсе килем-и?»

«Аюях! — тет Сулпике, —
Эс ытла та кĕçĕн-çке,
Эп сана ярас теменччĕ,
Кустарсах килсен — тем пекчĕ...»
«Курăн!» — терĕ йыт çури,
Палт çеç пăрăнчĕ хӳри;
Сикрĕ, ыткăнчĕ те анчăк
Сĕм вăрман ăшне пытанчĕ.

Кун иртет те çĕр иртет,
Сулпике кĕтет, кĕтет...
Ак тепре те хĕвел анчĕ,
Тин килет-мĕн харсăр анчăк.
Кăлтăрттин кусса пырать,
Пылпа сим юхса пырать,
Тăкăнать-çке темĕн-темĕн
Тутлă çимĕç куснăçемĕн.
Çитрĕ, ларчĕ ак арман,
Чарăнмасть хăй авăрма.
Çавăнтах юсман, икерчĕ,
Çуллă пăтă вăл пĕçерчĕ;
Тĕрлĕ кукăль, пӳремеç
Йыхăраççĕ çиме çеç.
Ăшаланчĕ тухрĕ карăш,
Кăвакал, шăрттан, тултармăш;
Чăкăтсем хăй йĕркипе —
Кăшăлĕ-кăшăлĕпе,
Тĕрлĕрен юр-вар, сĕт-турăх
Тата темĕн те пĕр урăх...
Пухăнать ĕçме-çиме,
Çук ăна ниçта чикме.
Сулпике шап-шурă хурăн
Хуппинчен тем чухлĕ турĕ
Эрешленĕ тăрăссем;
Хурама хупне сӳсе
Пураксем те ăсталарĕ,
Çăкине те таткаларĕ
Ырçапа çӳпçе валли;
Çук, çитмест ун хумалли.

Пурăнаççĕ-пурăнаççĕ...

Йыт çури — хастар сунарçă —
Кайрĕ акă сунара:
Хĕрĕх те пĕр сăсара :
Йĕрлесе тытса хур турĕ,
Пуринне те тирне сӳрĕ;
Йăтса килчĕ, пӳрт умнее
Сарчĕ вăл хĕвел çине;
Выляса, канса выртатчĕ —
Шкутавсем иртсе пыраççĕ:
«Сăсар тирĕ пулмари?
Ăçтан тупнă йыт çури?
Камăнне вăрланă анчăк?»

Сулпике яр усрĕ кантăк:
«Ан тивсемĕр ман йытта,
Вăрламасть вăл, хăй тытать».
Шкутавсем йăлт тĕлĕнеççĕ:
«Çĕр выртмарман-ши эс?» — теççĕ,
«Вырттарма вырттарăп та,
Лаçпала нӳхреп тата
Пĕр кĕлет туса памашкăн
Сире эпĕ йăлăнасшăн.
Хĕрĕх те пĕр сăсара
Парăп тетĕп-çке вара...»

Шкутавсем туса параççĕ,
Çĕр выртсан кайма тăраççĕ.
Анчăк явăçрĕ каллех
Çав шкутавсемпе пĕрлех.
Вăрман урлă, хир-хир урлă,
Шыв-шыв урлă çĕрĕ пулнă;
Тиветех вĕсен çул май
Хун кил-çуртĕнче пулма.
Анчăк та унта çакланчĕ,
Сак айне кĕрсе пытанчĕ,
Шăппăн выртрĕ итлесе
Этемсем мĕн пуплессе.

«Ну, хăнам-вĕрлем, пĕлтерĕр:
Мĕн курса-илтсе çӳрерĕр
Аякри ют çĕрсенче?
Мĕн халпа тăрать тĕнче?
Хăш çĕрте мĕнле çанталăк?
Еплелле ăс-хал, ăсталăх?» —
Ыйтрĕ хун шкутавсенчен
Алтăр-тирĕк хушшиичен.

«Тĕнчере тĕрли, хун, — терĕç
Шкутавсем, — чăнах ку, тĕрĕс.
Сĕм вăрман варринче пур

Виç кĕтеслĕ шурă пӳрт,
Çав пӳртре пурнать иккен пĕр
Ытарма хал çук чипер хĕр.
Пур ун ăслă йыт çури,
Пур тата ула кĕсри —
Тăршшĕ тăхăр вунă утăм,
Урлăш — утмăл çав ыр утăн,
Хăй хăмлать утмассерен.
Пур тата тĕлĕнтерен
Кăлтăрттин арманĕ хĕрĕн,
Авăрать вăл кунĕн-çĕрĕн,
Пĕр енчен ун сим юхать,
Тепринчен ун пыл тухатъ;
Виççĕмĕш енчен таттисĕр
Тĕрлĕрен апат астивĕр.
Çитмĕл çичĕ çимĕç, тен,
Ĕлкĕрет куç хупиччен!
Пурлăхне пике упрасшăн:
Хĕрĕх те хăрах сăсаршăн
Кĕлетпе нӳхреп те лаç
Туса патăмăр çав каç...»

«И! Халап-и вăл! Вăл пĕтнĕ,
Тахçанах ĕнтĕ вăл çĕрнĕ, —
Тет хун арăмĕ, — ак хам
Эп сире халап калам:
Те инçе, те çывăх пулĕ,
Те тӳрех, те кукăр çулĕ, —
Пур этемшĕн чун уççи
Лапсăркка пĕр улмуççи.
Улмисем сиксе ташлаççĕ,
Çулçисем çупса лараççĕ,
Пĕр улма тататăн та —
Çавăнтах çав вырăнта
Виç улма ун çитĕнет-мĕн,
Ак вăл, чăн халап тесессĕн!»
Анчăк илтрĕ пĕтĕмпех,
Вăрттăн тухрĕ те кĕçех —
Хăй пӳртне те вăл каймарĕ —
Пан улми патне васкарĕ,
Илсе килчĕ йывăça.
Тĕлĕнет пике-хуçа:
«Ак тĕнчемĕн пархатарĕ!
Ăçтан тупрăн? Кам каларĕ?»
Анчăк тĕплĕн пикене
Пĕлтерет еплеллине...
Пурăнсан çапла пăртакçă,
Шкутавсем каллех выртаççĕ
Сулпике патне кĕрсе,
Йыт çури каять ерсе;

Хун патне каллех çакланчĕ,
Сак айнех кĕрсе пытанчĕ,
Шăппăн выртрĕ тăнласа
Этемсем мĕн каласса.

«Ну, хăнам-вĕрлем, пĕлтерĕр:
Мĕн курса-илтсе çӳрерĕр
Аякри ют çĕрсенче?
Мĕн халпа тăрать тĕнче?
Хăш çĕрсем мĕнпе мухтавлă?
Самана кĕвви мĕн майлă?» —
Ыйтрĕ хун шкутавсенчен.
Сăмаххи лешсен — хăйсен:

«Самана кĕвви вăл саккăр,
Тенисем, ыр хун, чăнах-тăр.
Сĕм вăрман варринче пур
Виç кĕтеслĕ шурă пӳрт,
Çав пӳртре пурнать иккен пĕр
Ытарма хал çук чипер хĕр;
Пур ун ăслă йыт çури,
Пур тата ула кĕсри —
Тăршшĕ тăхăр вунă утăм,
Урлăш — утмăл çав ыр утăн,
Хăй хăмлать утмассерен.
Пур тата тĕлĕнтерен
Кăлтăрттин арманĕ хĕрĕн,
Авăрать вăл кунĕн-çĕрĕн.
Пĕр енчен ун сим юхать,
Тепринчен ун пыл тухать,
Виççĕмĕш енчен таттисĕр —
Тĕрлĕрен апат астивĕр,
Çитмĕл çичĕ çимĕç, тен,
Ĕлкĕрет куç хупиччен:
Аш-какайĕ, юрĕ-варĕ...
Иксĕлми-мĕн пархатарĕ!
Пур тата ун чун уççи —
Лапсăркка пĕр улмуççи.
Улмисем сиксе ташлаççĕ,
Çулçисем çупса лараççĕ.
Пĕр улма татса çисен —
Виç улма ӳсет иккен».

«Ку халап — халап пулать-и!
Пĕтнĕ, çĕрнĕ ку халап! — тет
Хунăн арăмĕ, — ак хам
Эп сире халап калам:
Те инçе, те çывăх пулĕ,
Те тӳрех, те кукăр çулĕ —
Пур сĕт кӳлĕ çĕр çинче,

Пур ача ун варринче,
Ун пĕр пичĕ уйăх евĕр,
Тепĕр пичĕ — хĕвелпе пĕр,
Ылтăн çӳç те кĕмĕл шăл, —
Акă чăн халапĕ вăл!»

Йыт çури пурне те илтрĕ,
Вăрттăн тухрĕ, тапрĕ сикрĕ
Вăрмана вăл, хăй килне,
Хыпар турĕ пикене:
Хун керменĕнче, пикеçĕм,
Ак çапла-çапла пуплеççĕ...
Пур сĕт кӳлĕ пĕр çĕрте,
Кӳлĕре ача пур, тет...
Ун пĕр пичĕ уйăх евĕр,
Тепĕр пичĕ — хĕвелпе пĕр,
Ылтăн çӳç те кĕмĕл шăл, —
Ак епле илемлĕ вăл!
Эп çавна кайса илем-и,
Сан патна йăтса килем-и?»

«Шеремет! — тет Сулпике, —
Манăн ывăл пулĕ-çке...»
Макăрса-йĕрсе вăл ячĕ.
«Ан кулян, — тет ăслă анчăк, —
Кăкăру сĕтне суса
Пар мана, юсман юрса».

Сулпике юсман пĕçерчĕ;
Йыт çури тухса вĕçтерчĕ, —
Çитрĕ кӳлĕ хĕррине,
Сарса хучĕ юсманне;
Хай ача ишсе тухайрĕ,
Çирĕ те вăл — ыйхăларĕ.
Анчăк йăтрĕ ачана,
Илсе килчĕ вăрмана,
Сĕм вăрман çуталчĕ кайрĕ.
Сулпике ăна палларĕ:
«Ашшĕне ĕнтĕ, хуна,
Чĕнĕп, — терĕ, — хăнана...»

Шкутавсем каллех пыраççĕ,
Çула май кĕрсе вырташĕ.
Йыт çури пĕрле ирех
Тухрĕ вăрăм çул-йĕре.
Хун патне пырса çакланчĕç,
Пытанмарĕ урăх анчăк,
Йыхрава вăл пынă халь.
Хунăн çав пĕр сăмахах:

«Ну, хӑна-вӗрле, пӗлтерӗр:
Мӗн курса-илтсе ҫӳрерӗр
Инҫетри ют ҫӗрсенче?
Мӗн халпа тӑрать тӗнче?
Мӗнешкел тӗнче мехелӗ?
Пур ҫӗрте те пӗр хӗвел-и?
Уйӑх-ҫӑлтӑр та пӗрех-и?
Тӗрлине те куртӑр-и?»
«Аслӑ хунӑмӑр! — пӗлтерчӗҫ
Шкутавсем, — хӗвел пӗрреччӗ
Халиччен ҫут тӗнчере;
Уйӑх-ҫӑлтӑр та пӗрех,
Ҫавсемех, тесе, яланлӑх
Шухӑшпа тӑратчӗ халӑх.
Халӗ — ҫӗнӗ уйӑхпа
Ҫӗн хӗвел пур, ҫавӑнпа
Аслӑран ӑслӑ ҫынсенӗн,
Ӗмӗрхи ҫӑлтӑрҫӑсенӗн
Кӗнеки те паянтан —
Йӑлт пӑрахӑҫ, хун, ан шан!
Вӑрман урлӑ, хир-хир урлӑ,
Шыв-шыв урлӑ эпир пулнӑ.
Сӗм вӑрман варринче пур
Виҫ кӗтеслӗ шурӑ пӳрт.
Ҫав пӳртре пурнать иккен пӗр
Ытарма хал ҫук чипер хӗр;
Пур ун ӑслӑ йыт ҫури,
Пур тата ула кӗсри, —
Тӑршшӗ тӑхӑр вунӑ утӑм,
Урлӑш — утмӑл ҫав ыр утӑн,
Хӑй хӑмлать утмассерен.
Пур тата тӗлӗнтерен
Кӑлтӑрттин арманӗ хӗрӗн,
Авӑртать вӑл кунӗн-ҫӗрӗн.
Пӗр енчен шав сим юхать,
Тепринчен шав пыл тухать,
Виҫҫӗмӗш енчен таттисӗр
Тӗрлӗрен апат астивӗр,
Ҫитмӗл ҫичӗ ҫимӗҫ, тен,
Ӗлкӗрет куҫ хупиччен:
Икерчи, пӑтти, юр-варӗ...
Иксӗлми-мӗн пархатарӗ!
Пур тата ун чун уҫҫи
Лапсаркка пӗр улмуҫҫи.
Улмисем сиксе ташлаҫҫӗ,
Ҫулҫисем ҫупса лараҫҫӗ.
Пӗр улма татса ҫисен —
Виҫ улма ӳсет иккен.
Пуринчен чапли, хуҫамӑр,
Пур ача — хӗр шӑллӗ, ахӑр:

Ун пĕр пичĕ — уйăх, пĕл,
Тепĕр пичĕ ун — хĕвел,
Çӳçĕ ылтăн, шăлĕ кĕмĕл,
Çавăнтан пит тĕлĕнтĕмĕр.
Çав пике чĕнет сана,
Аслă хун, халь хăнана,
Йыхрава вăл йытă ячĕ,
Çын ăслах вара çак анчăк...»

Хун кӳренчĕ кăшт, çапах:
«Юрĕ, пырăп, — тет, — анчах
Пĕр татмасăр, пĕр сыпмасăр
Кĕленче кĕпер хывтарăр
Хăвăр хапхăр патĕнчен
Ман хапха таран ирччен».
Анчăк илтрĕ, хыпаланчĕ,
Кайнă чух каларĕ анчăк:
«Вырт та çывăр, хун! Ирех
Курăн эс çав кĕпере».

Хун ирпе пуçне çĕклейрĕ, —
Чăн та хатĕр-мĕн кĕперĕ.
«Ну, — тет арăмĕсене, —
Чыс тăвар çав пикене.
Кĕленче кĕпер пит капăр,
Каймаллах пулать-тĕр, ахăр...»

Кайрĕç, çитрĕç хăнана
Инçетри çав вăрмана.
Тăршшĕ тăхăр вунă утăм,
Урлăш — утмăл ула утăн,
Тихисем аякранах
Янратаççĕ таврана.
Виç кĕтеслĕ пӳрчĕ умĕн —
Хун курать — чăнах та пур-мĕн,
Кăлтăрттин арман ларать,
Сим те, пыл та кăларать.
Çавăнтах — куçна илеймĕн! —
Сарăлса ларать илемлĕн
Этемсемшĕн чун уççи
Лапсăркка пĕр улмуççи.
Çулçисем çат-çат çупаççĕ,
Улмисем сиксе ташлаççĕ.
Хун пĕрне татса пăхать —
Виç улма ӳссе ларать.
Çавăнтах пустав сăртарнă
Пусмисем çинче — мăнтарăн
Амăшпе хун ывăлĕ.
Ун пĕр пичĕ — хĕвелех,
Тепĕр пичĕ — уйăх унăн,

Шăлĕ кĕмĕл, çуçĕ ылтăн.
Хăй вăл кĕмĕл савăта
Хӳхĕм ылтăн çăмарта
Кустарса ярать хаваслăн.
Тем сарлакăш, сĕм-сĕм аслă
Вăрмана йĕри-тавра
Çутатса ялтраттарать:
Витĕрех курнать пур çулçă,
Пур чечек. Ак каç та пулчĕ.
Çав-çавах пур чăтлăхра
Кăнтăрла çути тăрать.

Хун Сулпикене палларĕ,
Пĕр сăмахсăр ыталарĕ.
Хун ачи хăй ашшĕне
Пур нуши-тамашине
Йĕркипе каласа пачĕ,
Ашшĕ халь йăлтах ăнланчĕ.
«Хĕрлĕ çыр хĕрри хитре
Е йĕтем тăпри сире?» —
Терĕ Валĕм хун ик аслă
Арăмне вара ытарлă.
«Сенĕк пулччăр урасем,
Кĕрепле — аллăмăрсем,
Çӳç-пуç шăпăр пултăр...» — терĕç,
Икĕ арăм кĕвĕлерĕç.

Хун, кăна илтсен, çапла
Пат тӳрех вара калать:
«Чĕрĕллех алтса чиксен те
Çылăх пулмĕччĕ те ĕнтĕ,
Анчах эпĕ — Валĕм хун —
Кăларман ун пек саккун.
Кăмăла çĕклен çак кун
Хаяра ан ертĕр чун.
Авалхи асаттесенĕн
Йăлине эп асилесшĕн:
Салтăр-ха сурпанăра,
Çыртса çурăр çурмаран, —
Çуррине хама хăварăп,
Çуррипе эп çыхса ярăп
Кĕвĕçен куçăрсене;
Сĕм вăрманăн леш енне
Ертсе кайĕ сире анчăк,
Ан ӳпкелĕр, ик ăмсанчăк!
Çутçанталăк сарлака,
Манăр манăн алăка...
Виç-тăват арăмпала
Пурăнас усал йăла
Паянтан пăрахăç пултăр, —

Пĕррепех çын ырă куртăр!

Епле хушнă — çапла тунă:
Кайса ячĕ анчăк хунăн
Икĕ аслă арăмне,
Аташтарчĕ вĕсене.
Тин пуçларĕç лăпкă, канлĕ
Пурăнмашкăн виççĕн халĕ,
Тин кураççĕ ырă кун —
Сулпикемĕр, Валĕм хун,
Савнă ывăл, ăслă анчăк.
Тахçанах çапла аванччĕ!